

กลยุทธ์การวางแผนการประชาสัมพันธ์ เพื่อการแก้ไขปัญหากการกัดเซาะชายฝั่ง บริเวณอ่าวไทยตอนบน

กรรณิการ์ อัครเดชา *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาประกอบ
การจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์เพื่อการแก้ไขปัญหากการกัด
เซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนหลัก
และแผนการปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหากการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าว
ไทยตอนบน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิง
ปริมาณ โดยเก็บข้อมูลในส่วนของกรวิจัยคุณภาพจากการสัมภาษณ์
เชิงลึกผู้นำชุมชน/ผู้นำทางความคิด และการประชุมกลุ่มย่อย สำหรับ
การเก็บข้อมูลกรวิจัยเชิงปริมาณเป็นการสำรวจประชามติจาก
ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ที่ศึกษา จำนวนทั้งหมด 954
ตัวอย่าง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่
ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยประเด็นปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ประกอบไป
ด้วย ประเด็นเรื่องความรู้ด้านวิชาการและเทคนิคของชุมชนในพื้นที่
ที่ประสบปัญหากการกัดเซาะชายฝั่งรวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญห
กล่าวคือชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านวิชาการทำให้เกิด
ปัญหาในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหากการกัดเซาะชายฝั่งใน
ระดับชุมชน ทั้งนี้แนวทางการแก้ไขปัญหของชุมชนมีความเหมือน
และ/หรือแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ซึ่งเป็นการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน

* กรรณิการ์ อัครเดชา (อ.บ. ภาษาอังกฤษ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509 และ SHND in communication studies, Aberdeen College of Commerce) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในท้องถิ่นมาใช้บนพื้นฐานหลักการทางด้านวิชาการ ประเด็นการสร้างการรับรู้ถึงปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ เนื่องจากประชาชนในชุมชนบางส่วนยังเพิกเฉย ต่อการให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเพราะยังคำนึงถึงการทำมาหาเลี้ยงชีพของตนเองเป็นหลัก หากชุมชนไม่มีการร่วมมือกันอย่างจริงจังและ เป็นเอกภาพ การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งจึงเป็นเรื่องยากที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ และประเด็นสุดท้ายคือการสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ภาครัฐ และเอกชน เพราะหากทุกฝ่ายมีความเข้าใจร่วมกันเป็นอย่างดีแล้วจะช่วยลดความขัดแย้ง ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งประสบผลสำเร็จได้ทั้งในระดับชุมชน และระดับประเทศ จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาประกอบในการกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์เพื่อการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบน

ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่เกิดขึ้นถือเป็นปัญหาที่มีมาช้านานและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นซึ่งส่งผลให้เกิดความ สูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ระบบนิเวศชายฝั่ง รวมถึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาการใช้พื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นทางภาครัฐและชุมชนที่ประสบปัญหาจึงมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างจริงจังมาโดยตลอด ทั้งนี้พื้นที่แนวชายฝั่งทะเลบริเวณอ่าวไทยที่ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีพื้นที่บริเวณกว้าง เนื่องจากมีพื้นที่แนวชายฝั่ง

ทะเลติดต่อกัน 5 จังหวัด คือ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และฉะเชิงเทรา มีแม่น้ำไหลลงสู่อ่าวไทย 4 แม่น้ำใหญ่ คือ แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำบางปะกง สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นดินเลนตะกอนปากแม่น้ำ ชั้นดินเลนหนาประมาณ 19-21 เมตร ปกคลุมด้วยป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์และถือเป็นป่าชายเลนที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับต้นๆของประเทศไทย ครอบคลุมตลอดความยาวชายฝั่ง 108 กิโลเมตร

พื้นที่อ่าวไทยตอนบนนี้ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้แนวชายฝั่งถูกคลื่นซัดหายลงทะเลปีละหลายเมตร บางแห่งอาจถึง 10-20 เมตรต่อปี สำหรับพื้นที่ที่มีการกัดเซาะที่รุนแรงซึ่งถือเป็นพื้นที่วิกฤต ได้แก่ บริเวณชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ที่มีแนวเขตติดทะเลความยาวประมาณ 4.7 กิโลเมตร และถูกกัดเซาะไปแล้วกว่าพันไร่ พื้นที่ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทราและตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ส่งผลกระทบต่อชุมชนในหลายพื้นที่ ดังนั้นกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบและตระหนักถึงปัญหาจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการรวบรวมผลการศึกษาทั้งหมด และศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้มาซึ่งแผนหลักและแผนปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในระยะยาว

บทนำ

การจัดทำแผนหลักและแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ ซึ่งนอกจากจะเป็นไปตามข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวดที่ 3 สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย

ส่วนที่ 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน มาตรา 57 และ 61 ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน มาตรา 66 และ 67 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 8 แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 85 และ 87 แล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนยังเป็นการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอ

แนะของคนที่ในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินโครงการที่อาจมีผลทั้งทางบวกและลบ รวมถึงความรู้ด้านวิชาการและเทคนิค ในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติชายฝั่ง ซึ่งชุมชนจะมี ส่วนร่วม ในการพิจารณา ตัดสินใจ ดำเนินการ ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้

การจัดทำแผนหลักและแผนปฏิบัติการแก้ไข ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบนให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พร้อมทั้ง การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในทุกประเด็น ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางด้านเทคนิค กฎหมาย และชุมชนแต่ละท้องถิ่นที่ประสบปัญหา เพื่อให้ได้มา ซึ่งข้อสรุปของปัญหาอย่างแท้จริงและนำไปสู่การร่วม กันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง และตรงประเด็น อย่างไรก็ตามแผนหลักและแผน ปฏิบัติการที่จะได้มานั้นแต่ละชุมชนจะต้องนำไปปรับ ใช้ให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมและประเด็นปัญหาของ พื้นที่ของตน ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญอย่างยิ่ง ก็คือผู้นำชุมชนหรือผู้นำทางความคิดซึ่งจะทำหน้าที่เป็น ตัวกลางในเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่างภาครัฐและชุมชนซึ่งผู้นำชุมชนถือเป็นตัวกลาง สำคัญที่จะประสานความคิดของทั้งสองฝ่ายและสร้าง ความเข้าใจอันดีเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการจัดทำแผน หลักและแผนการปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จและนำไป ใช้ได้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาประกอบการจัดทำแผน การประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนหลักและ แผนการปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง บริเวณอ่าวไทยตอนบน

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ชายฝั่งทะเลตั้งแต่ปากแม่น้ำแม่กลองถึงปาก

แม่น้ำบางปะกง รวมระยะทางตามแนวชายฝั่งประมาณ 108 กิโลเมตร ครอบคลุมทั้งสิ้น 17 ตำบล 7 อำเภอ 5 จังหวัด ดังนี้ จ.สมุทรสงคราม: อ.เมืองสมุทรสงคราม ต.บางจะเกร็ง ต.บางแก้ว จ. สมุทรสาคร อ.เมืองสมุทรสาคร ต.นาโคก ต.กาหลง ต.บางโทรัด ต.บ้านบ่อ ต.บางกระเจ้า ต.โคกขาม ต.บางหญ้าแพรก ต.พันท้ายนรสิงห์ กรุงเทพมหานคร อ.บางขุนเทียน ต.ท่าข้าม จ.สมุทรปราการ อ.พระสมุทรเจดีย์ อ.เมืองสมุทรปราการ อ.บางบ่อ ต.แหลมฟ้าผ่า ต.บางปูใหม่ ต.บางปู ต.คลองด่าน จ.ฉะเชิงเทรา อ.บางปะกง ต.สองคลอง ต.บางปะกง

วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้นำชุมชน/ผู้นำทางความคิด ในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร รวมทั้งหมด 17 คน

1.2 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยจัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยขึ้น เพื่อรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวม 4 ครั้ง จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 464 คน

2. การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) เป็นการสำรวจประชามติ (Public Opinion) ในด้านการรับรู้ข่าวสาร ทศนคติ และข้อเสนอแนะ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อยู่อาศัย ในเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร จำนวน ทั้งหมด 954 คน

ผลการวิจัย

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

สภาพปัญหา ความรุนแรง และสาเหตุของปัญหา การกัดเซาะชายฝั่ง

ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีมานานแล้วมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น อีกทั้งยังสร้างความเสียหายต่อทรัพยากรชายฝั่ง ทำให้สัตว์น้ำไม่มีที่อยู่อาศัยและมีจำนวนลดลง สาเหตุของปัญหานี้ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากตะกอนดินที่เคยมีการตกทับถมบริเวณปากแม่น้ำหายไปซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ ระดับน้ำทะเล ป่าชายเลนมีปริมาณลดลง และการสร้างสิ่งปลูกสร้างบนพื้นดินทำให้เกิดการไหลของตะกอน

ผู้นำทางความคิด/แกนนำชุมชนกล่าวถึงสาเหตุของปัญหา คือ พื้นที่ป่าชายเลนมีปริมาณลดน้อยลง การกระทำของคลื่นและลมทะเลในแต่ละฤดูกาล การขาดความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง การทำนาเกลือ การสร้างเขื่อน การดักน้ำจากแม่น้ำที่ลงสู่อ่าวไทยตอนบนมาเก็บกักไว้ในพื้นที่ของตน ปัญหาคลื่นน้ำจากเรือหาปลา และเรือท่องเที่ยว และการขุดกระช้ำหอย

ผู้นำทางความคิด/แกนนำในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

ผู้นำทางความคิด/แกนนำในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร ประกอบด้วย นักวิชาการ นักบริหารท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา ข้าราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และชาวบ้าน

บทบาทหน้าที่และภาระผู้นำทางความคิด/แกนนำในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง แบ่งตามช่วงเวลาในการดำเนินงานได้ 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนเริ่ม/ก่อตั้งเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ผู้นำทางความคิด/แกนนำได้ทดลองหาแนวทางแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในชุมชนของตนเอง ควบคู่ไปกับการประสานความร่วมมือกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับช่วงดำเนินและพัฒนาเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้จัดให้มี

การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น และจัดทำแนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ของตนเอง ทั้งการจัดหาสถานที่สำหรับเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ อุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงาน และการประมวลองค์ความรู้ที่มีในพื้นที่โดยผลิตเป็นสื่อใช้ในการเผยแพร่แนวทางในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในรูปแบบของสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ รายการโทรทัศน์ สื่อเฉพาะกิจ หนังสือ

สถานภาพการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัจจัยส่งเสริม ข้อได้เปรียบ จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน สถานภาพและความก้าวหน้าในการดำเนินงานโดยแบ่งตามลักษณะโครงสร้างแนวสลายพลังคลื่นในแบบต่างๆ พบว่า สามารถแก้ไขปัญหาการกัดเซาะได้โดยมีตะกอนดิน พืช และสัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้น มีการนัดประชุมเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลในการดำเนินการเพื่อสร้างเครือข่ายการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ในส่วนของปัจจัยส่งเสริมและข้อได้เปรียบ พบว่า ผู้นำทางความคิด/แกนนำในชุมชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ กระแสน้ำ และทรัพยากรในพื้นที่ รวมทั้งอาศัยภูมิปัญญาดั้งเดิมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ทำให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ยังมีความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดีจึงได้รับความร่วมมือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างเต็มที่ สำหรับปัญหาและอุปสรรคคือการขาดแคลนงบประมาณ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือ ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจในเชิงวิชาการและไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร รวมทั้งเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่กับผู้นำทางความคิด/แกนนำ

ความสำเร็จในการดำเนินงานและการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการสร้างแนวสลายพลังคลื่นเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น มีการปักแนวไม้ไผ่ การปักเสาเข็มรูปสามเหลี่ยม การปักเสาเข็มแนวตั้งสองแนวแล้วใช้เสาเข็มที่ทำจากเสาไฟฟ้า แนวกำแพง การใช้ปะการังเทียม การใช้เชือกหินทิ้ง ส่วนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือพบว่า ในทุกพื้นที่ประสบความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินการแก้ไข ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในอนาคต

ผู้นำทางความคิด/แกนนำมีความต้องการหรือตั้งใจเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งว่า ต้องการหยุดและลดการกัดเซาะชายฝั่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเอง พร้อมทั้งต้องการได้พื้นที่ซึ่งถูกกัดเซาะไปกลับคืนมา รวมทั้งแสวงหาแนวทางในการฟื้นฟูและรักษาระบบนิเวศน์ให้มีความสมบูรณ์ใกล้เคียงกับเมื่อก่อนถูกกัดเซาะ โดยสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในระยะยาว

หน่วยงาน องค์กร กลุ่มที่อยู่ในเครือข่ายการแก้ไข ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

ในแต่ละจังหวัดมีหน่วยงาน องค์กร กลุ่มที่อยู่ในเครือข่ายการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ทั้งภาครัฐ เอกชน และหน่วยงาน/องค์กรอิสระ

วิธีการในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในชุมชน และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

แกนนำได้รับฟังปัญหาและความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โดยจัดประชุมตามความเหมาะสม เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ยังมีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรอิสระ และหน่วยงานเอกชนด้วย

ข้อเสนอแนะในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความร่วมมือในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

ข้อเสนอสำคัญในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ คือ การให้ความรู้และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในเชิงวิชาการ และการสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนวิธีการประชาสัมพันธ์ มีการเสนอแนะให้ใช้สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ คือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อท้องถิ่นเสียงตามสาย หอกระจายข่าว รวมถึงการจัดประชุมหรือสัมมนาเพื่อนำเสนอความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1

เพื่อรับฟังความคิดเห็นโครงการจัดทำแผนหลัก และแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง บริเวณอ่าวไทยตอนบน เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2551 จ.สมุทรสาคร สรุปได้ดังนี้

สาเหตุและปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง เกิดจากการเปลี่ยนพื้นที่ชายเลนเป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำ การขุดลอกตะกอนดินไปขาย การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล การทำประมงด้วยมือ และการเคลื่อนตัวของตะกอนเลนชายฝั่ง

พื้นที่วิกฤตในชุมชนที่ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ในกรุงเทพมหานคร คือ พื้นที่เขตบางขุนเทียน, จ.ฉะเชิงเทรา คือ ด.สองคลอง, จ.สมุทรปราการ คือ ด.แหลมฟ้าผ่า หมู่ 9 และหมู่ 10 ด.คลองด่าน หมู่ 7,8,9,11,12,14 ด.บางปูใหม่/ด.บางปู, จ.สมุทรสงคราม คือ ด.บางแก้ว และบางจะเกร็ง และ จ.สมุทรสาคร คือ ด.พันท้ายนรสิงห์ หมู่ 8 ด.โคกขาม หมู่ 3 และหมู่ 8 ด.บางหญ้าแพรก หมู่ 2 ทั้งนี้ในแต่ละพื้นที่ควรใช้วิธีการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในพื้นที่ชายฝั่งด้านตะวันออก คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา และสมุทรปราการ ควรใช้แนวกำแพงหิน ส่วนในพื้นที่ชายฝั่งด้านตะวันตก คือ กรุงเทพมหานคร สมุทรสงคราม และสมุทรสาครควรใช้การปักไม้ไผ่หรือไม้รวก

ความคิดเห็นที่มีต่อการกำหนดแนวดอนรนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดแนวดอนรน

เนื่องจากการรุกล้ำพื้นที่ชาวบ้าน แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ การปลูกป่า / ขยายพื้นที่ลงทะเล

การสร้างความตระหนัก โดยใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ การทำสื่อสิ่งพิมพ์ เสียงตามสาย การให้ความรู้แก่นักเรียนและนักศึกษา ประชุมประชาคม อบรบ จัดทัศนศึกษา โดยให้องค์กรหรือหน่วยงานสนับสนุนด้านงบประมาณ

ความต้องการการสนับสนุนจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีความต้องการทางด้านงบประมาณ การจัดทำแผนแม่บทการรักษาสงแวดล้อมชายทะเล การให้ความรู้แก่ประชาชนในการแก้ไขปัญหา เช่น เผยแพร่ผลงานการวิจัยใหม่ๆ จัดอบรม จัดเสวนา สัมมนา เป็นต้น การสนับสนุนการศึกษาวิจัยทางทะเลและชายฝั่งของแต่ละพื้นที่เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม รวมถึงจัดทำประชาสัมพันธ์ เป็นที่ปรึกษาหรือจัดตั้งคณะกรรมการในระดับพื้นที่โดยมีภาครัฐและองค์กรชุมชนติดตามและประเมินผลโครงการ และให้ความสำคัญกับโครงการที่ชุมชนเสนอ อีกทั้งจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ในพื้นที่ เป็นที่ปรึกษาหรือจัดตั้งคณะกรรมการในระดับพื้นที่โดยมีภาครัฐและองค์กรชุมชนติดตามและประเมินผลโครงการ

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 2

เพื่อรับฟังความคิดเห็นประชาชนในพื้นที่ที่ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยจัดขึ้นในวันที่ 31 กรกฎาคม 2551 เวลา 8.00 – 15.00 น. จ.สมุทรปราการ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างและเผยแพร่ความรู้การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบนโดยแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วย กลุ่มที่ 1 พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มที่ 2 พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มที่ 3 พื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา และสมุทรสงคราม โดยมีหัวข้อการประชุมกลุ่มย่อยดังนี้

โครงสร้างป้องกันชายฝั่ง โดยส่วนใหญ่ทุกจังหวัดมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ สมควรจัดให้มีโครงสร้างป้องกันชายฝั่งเพื่อลดหรือสลายพลังงานคลื่น

ก่อนปลูกป่าชายเลนหลังแนวโครงสร้างฯ เพื่อแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง

การปลูกป่าชายเลน สาเหตุที่โครงการปลูกป่าชายเลนไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ลักษณะของภูมิอากาศและภูมิประเทศ รวมถึงการขาดพื้นที่ในการปลูกป่าชายเลน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกกัดเซาะไปแล้ว นอกจากนี้แล้วยังมีการขาดความรู้และแนวทางในการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ ในประเด็นต่างๆ คือ ลักษณะของพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกป่าชายเลน ลักษณะของพืช ได้แก่ ชนิดของพืช ขนาดของต้นไม้ และวิธีการเพาะปลูก ผู้รับผิดชอบดำเนินการเพาะปลูก และ ดูแลบำรุงรักษา นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมยังได้เสนอวิธีการหรือแนวทางในการปลูกป่าชายเลนให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งควรมีการจัดทำโครงสร้างป้องกันคลื่นก่อนเพื่อให้มีตะกอนเพียงพอในการปลูกป่าชายเลน โดยนำเสนอให้มีการขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ และควรให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดแนวทางและวิธีการที่ทำให้การเพาะปลูกประสบความสำเร็จ

ในส่วนของแนวทางในการปลูกป่าชายเลน ได้เห็นด้วยกับแนวทางทั้ง 2 แบบที่นำเสนอ คือให้มีการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่หลังคันดินในระยะ 50 เมตร พร้อมกับป้องกันชายฝั่งด้วยโครงสร้าง และการรอให้เกิดตะกอนดินหลังโครงสร้างเพียงพอจนสามารถปลูกป่าได้แล้วจึงปลูกป่าชายเลน โดยมีการกำหนดระยะประมาณ 300 เมตร โดยผู้เข้าร่วมประชุมในกลุ่มฉะเชิงเทราและสมุทรปราการเสนอให้มีการสำรวจพื้นที่โดยละเอียดก่อนดำเนินการ และขอให้รัฐบาลเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานทั้งทางด้านงบประมาณ และแนวทางในการดำเนินงาน

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ระบบนิเวศชายฝั่งและป่าชายเลนเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศชายฝั่ง และป่าชายเลน จะช่วยทำให้ประชาชนทั่วไปมีความตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลน และเกิดการกระจายความรู้อย่างทั่วถึง โดยมีข้อเสนอแนะ ให้ใช้

ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ และทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นที่แลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำภูมิปัญญาของชาวบ้านเข้ามาผสานกับความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ธรรมชาติชายฝั่งและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง นอกจากนี้รัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร การให้ความรู้ทางด้านวิชาการผ่านสื่อต่างๆ และควรมีการสำรวจความคิดเห็นความต้องการของประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

การขุดตะกอนดินออกจากพื้นที่ พบในพื้นที่ของกลุ่มกรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม เท่านั้น โดยมีการเสนอแนะว่าต้องมีการสร้างกติการ่วมกันระหว่างชุมชนในการดูแลปัญหา การบังคับใช้กฎหมาย และการกำหนดเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของประเทศ

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 3

เพื่อรับฟังความคิดเห็นประชาชนในพื้นที่ที่ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2551 เวลา 8.00 – 15.00 น. จ. สมุทรสาคร เพื่อประเมินแผนแม่บท และจัดหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาแผนแม่บทในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบนโดยแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร 1 กลุ่มที่ 2 พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร 2 กลุ่มที่ 3 พื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา สมุทรสงคราม และสมุทรปราการ โดยมีหัวข้อการประชุมกลุ่มย่อย ดังนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อประเด็น มาตรการ หรือโครงการในแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบนในมาตรการต่างๆ คือ

กลยุทธ์ที่ 1

การหยุด/ลดการทรุดตัวของแผ่นดิน ได้นำเสนอให้มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขยาย

ต่อท่อประป่าน้ำบาดลเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำบาดล พร้อมทั้งมีการนำเสนอให้มีการแก้ไขปัญหาดินทรุดตัวในพื้นที่พบว่ามีภาวะน้ำเน่าเสีย

การลดและสลายพลังคลื่น เสนอให้มีการจัดทำโครงสร้างสลายพลังคลื่นเป็นแนวหน้า แล้วหลังแนวสลายพลังคลื่นโดยให้มีการปลูกป่าชายเลน การใช้ไม้ไผ่เป็นแนวสลายพลังคลื่นซึ่งมีความเหมาะสมมากกว่าการใช้ไม้กระบอกทราย อีกทั้งการใช้เชือกหรือแผ่นสำเร็จที่แข็งแรงและทนทานต่อการปะทะของคลื่น รวมทั้งมีการนำเสนอให้มีการปรับแก้ตัวชี้วัดการทรุดตัวของแผ่นดินเนื่องจากไม่สามารถวัดผลได้จริง

เพิ่มตะกอนหาดเลน ความคิดเห็นที่มีต่อมาตรการการเพิ่มตะกอนหาดเลน โดยให้มีการนำตะกอนเลนจากการขุดลอกคลองในแม่น้ำลำคลองต่างๆ มาถมบริเวณหาดเลน โดยต้องการข้อเสนอแนะจากนักวิชาการ และเสนอให้มีการออกกฎหมาย/มาตรการเพื่อควบคุมการขุดลอกตะกอนเลนไปขาย

กลยุทธ์ที่ 2

การปลูกป่าชายเลนเพิ่มขึ้น และ พื้นฟูและอนุรักษ์ป่าชายเลนที่มีอยู่เดิม ได้นำเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ คือ ปัญหาในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าชายเลนแม้จะมีพื้นที่สำหรับปลูกป่าชายเลนได้แต่พื้นที่ดังกล่าวไม่เอื้อต่อการขยายพันธุ์พืชชายเลนเนื่องจากไม่มีแนวสลายพลังคลื่น ในขณะที่พื้นที่ที่สามารถขยายพันธุ์พืชชายเลนได้นั้นอยู่ในพื้นที่เอกชนไม่สามารถดำเนินการเพาะปลูกได้ จึงขอเสนอแนะให้มีการดำเนินการด้วยวิธีการต่างๆ จากภาครัฐเพื่อให้สามารถเพาะปลูกพืชชายเลนได้ พร้อมทั้งเสนอให้มีการเก็บค่าดูแลรักษาหรือรายงานผลการดูแลรักษาเป็นระยะเพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าและความเจริญเติบโตของกล้าไม้ที่นำมาขยายพันธุ์ในพื้นที่ชายเลน

ควบคุมการปล่อยน้ำเสียจากกิจกรรมต่างๆ ลงสู่ชายฝั่งทะเล โดยนำเสนอให้ทางภาครัฐมีมาตรการควบคุมการบำบัดน้ำเสียของโรงงานให้เข้มงวดมากกว่าเดิม

กลยุทธ์ที่ 3

การพัฒนาองค์ความรู้และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้นำเสนอให้มีการนำหลักความรู้ทางวิชาการ บรรจุลงในกิจกรรมในหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยใช้โรงเรียนพื้นที่ชายฝั่งหรือวิทยาเป็นตัวอย่างในการดำเนินการ

กลยุทธ์ที่ 4

การปรับปรุงการบริหารจัดการชายฝั่งทะเล ได้นำเสนอให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เห็นถึงความสำคัญในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง เพื่อทำให้เกิดการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งในระยะยาว

ความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างน้อยจังหวัดละ 1 ศูนย์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยพิจารณาถึงความต้องการเสริมความรู้ในด้านต่างๆ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์การกัดเซาะชายฝั่ง ศูนย์อนุรักษ์และเรียนรู้ป่าชายเลน ศูนย์ส่งเสริมการเลี้ยงปูเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ป่าชายเลน และอื่นๆ โดยได้นำเสนอให้มีการดำเนินการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบและแนวทางต่างๆ ดังนี้ การจัดตั้งศูนย์ป้องกันแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ศูนย์ฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนหรือศูนย์เครือข่ายประสานอนุรักษ์ชายฝั่ง การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ศูนย์การเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการจัดตั้งศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรน้ำเค็ม

ความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางปฏิบัติในการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่เอกชนตามแนวทางปฏิบัติต่างๆ ดังต่อไปนี้

การทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน โดยจดลิขสิทธิ์เหนือพื้นดิน ระหว่างรัฐและเจ้าของพื้นที่ (โดยเจ้าของที่ดินยังคงมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ต่อต้านไม้ที่ปลูก) และ การออกกฎหมายใหม่ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล

และชายฝั่ง ให้มีการปลูกป่าชายเลนเพิ่มเติมตามแนวชายฝั่งโดยมีการนำเสนอข้อเสนอแนะ รูปแบบในการดำเนินงาน โดยให้มีการออกกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน โดยกำหนดให้มีการเวนคืนพื้นที่เอกชนเพื่อดำเนินการปลูกป่าชายเลน ทั้งนี้ควรพิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมและสำคัญจำเป็นสามารถขยายพันธุ์พืชชายเลนได้อย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันควรจัดหามาตรการในการใกล้เคียงกรณีพิพาทระหว่างเจ้าของที่ดินเพื่อให้ตัวแทนในการปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งยังนำเสนอให้มีการทำสัญญากับเอกชนเพื่อดำเนินการปลูกป่าในชุมชนอย่างน้อย 10 ปี

สรุปผลการประชุมเทคนิคพิจารณา (Technical Hearing)

เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยจัดขึ้นเมื่อ ในวันที่ 5 กันยายน 2551 เวลา 8.00 – 12.00 น. กรุงเทพมหานคร เพื่อประเมินแผนแม่บท และจัดหาแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาแผนแม่บทในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบน โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้นำเสนอความคิดเห็นในแผนแม่บทในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. **การปลูกป่าชายเลน** ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกป่าในพื้นที่กรรมสิทธิ์ โดยรัฐบาลสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ นอกจากนี้ยังนำเสนอให้มีการปลูกป่าในพื้นที่เวนคืน จะมีความสะดวกมากกว่าปลูกบริเวณเลนนอกเนื่องจากทราบแน่ชัดว่าบริเวณใดสามารถเพาะปลูกและขยายพันธุ์พืชชายเลนให้ประสบความสำเร็จได้มากกว่า

2. **การเพิ่มตะกอนหาดเลน** หากมีการนำดินเลนจากการขุดลอกคลองมาถมในบริเวณแนวสลายพลังคลื่นเพื่อดำเนินการปลูกป่าต่อไป จำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาพความเหมาะสมของดินเลนที่นำไปถม ซึ่งอาจพิจารณาได้จากลักษณะความเหนียวข้น หรือพรมพีชที่ขึ้นหลังแนวสลายพลังคลื่น โดยแนวทางในการเพิ่ม

ตะกอนหาดเลนจากการนำตะกอนเลนจากลำคลองมาเพิ่มในพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง คือ การขุดลอกให้น้ำเป็นตัวแทนพัดพาตะกอนมา และ การขุดลอกแล้วนำมาไว้บริเวณน้ำตื้น

การลดและสลายพลังงานคลื่น มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ ในการสร้างโครงสร้างเพื่อสลายพลังงานคลื่นที่มี 2 แบบคือ โครงสร้างแบบสันทาบ และโครงสร้างแบบโปร่งจำเป็นต้องมีการพิจารณาถึงปัจจัยในด้านต่างๆ เมื่อมีการเลือกดำเนินการสร้างโครงสร้างแบบใดแล้ว คนสร้างโครงสร้างต้องรับผิดชอบกับการเลือกใช้โครงสร้างนั้น ทั้งนี้แนวทางในการดำเนินงานเพื่อสร้างโครงสร้างสลายพลังงานคลื่นควรดำเนินการเป็นโครงการใหญ่ที่ครอบคลุมพื้นที่ที่ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทั้งหมด เนื่องจากหากมีการสร้างโครงสร้างเป็นโครงการเล็กๆ จะทำให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในบริเวณที่ไม่ได้มีการสร้างโครงสร้างสลายพลังงานคลื่นจะทำให้ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในบริเวณนั้น

การปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชายฝั่งทะเล ในประเด็นเรื่องแนวทางปฏิบัติในการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่เอกชน

ผู้เข้าร่วมประชุมได้นำเสนอแนวทางในการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่เอกชนเพื่อป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน โดยมีการนำเสนอแนวทางในการดำเนินทางด้านกฎหมาย โดยการกำหนดกฎหมายเพื่อดำเนินการบูรณาการกฎหมายในด้านต่างๆ โดยพิจารณาในด้านวิธีการออกกฎหมาย งบประมาณ และกรอบกฎหมายทางด้านการคลัง การภาษีอากร หรือการคลังสาธารณะให้สอดคล้องกัน และดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ การพิจารณาค่าพิพาทฯเมื่อมีการดำเนินการตามกฎหมาย ควรพิจารณารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการเป็นพื้นที่สาธารณะก่อนดำเนินการ และควรมีการกำหนดกรอบกฎหมายในการดำเนินการปลูกป่าในพื้นที่เอกชนให้ชัดเจน

ความคิดเห็นเพิ่มเติม นำเสนอให้มีการบูรณาการการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งควบคู่ไปกับการดำเนินการอื่นๆ เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสามารถดำเนินการควบคู่ไปกับโครงการอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี และในการดำเนินการในโครงการต่างๆ ควรพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในภาพรวมก่อนการดำเนินงาน

ผลการสำรวจประชามติ (Public Opinion) เพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์

การสำรวจประชามติในด้านการรับรู้ข่าวสารทัศนคติ และข้อเสนอแนะต่อโครงการเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์ แบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

การเปิดรับข่าวสารของประชาชน

ประชาชนโดยส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ (ร้อยละ 27.2) รองลงมาคือ สื่อบุคคลจากผู้บริหารอบต./ผู้นำชุมชน (ร้อยละ 16.0) และหน่วยงานราชการ (ร้อยละ 12.0) โดยพบว่าประชาชนเปิดรับสื่อโทรทัศน์จากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 จำนวน 13 ราย ช่อง 5 จำนวน 2 ราย ช่อง 7 จำนวน 101 ราย ช่อง 9 จำนวน 5 ราย ช่อง TPBS จำนวน 12 ราย ทุกช่องจำนวน 31 ราย

ประเภทข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนสนใจ

ประชาชนโดยส่วนใหญ่ให้ความสนใจข่าวสารประเภทพยากรณ์อากาศ (ร้อยละ 29.3) รองลงมาคือเหตุการณ์บ้านเมือง (ร้อยละ 22.8) และข่าวการประมง (ร้อยละ 16.0)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

ประชาชนโดยส่วนใหญ่ระบุว่าทราบสาเหตุของการเกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (ร้อยละ 42.3) และไม่ทราบสาเหตุของการกัดเซาะชายฝั่งคิดเป็นร้อยละ 37.4

สาเหตุของการกัดเซาะชายฝั่ง

ประชาชนโดยส่วนใหญ่ระบุว่าทราบสาเหตุของการเกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (ร้อยละ 42.3) และไม่ทราบสาเหตุของการกัดเซาะชายฝั่งคิดเป็นร้อยละ 37.4

ผู้นำทางความคิด/แกนนำในการแก้ไขปัญหา

ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำชุมชนในการช่วยแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งได้ รองลงมาคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดและอบต.

เครื่องมือการสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเครื่องมือในการสร้างร่วมมือที่ควรนำมาใช้ คือ การประชุมในหมู่บ้าน (ร้อยละ 73.2) รองลงมาคือออกข่าวในหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 12.4) และประกาศทางวิทยุ (ร้อยละ 10.3)

หน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง

ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าหน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งได้ คือ อบต. (ร้อยละ 27.6) รองลงมาคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด (ร้อยละ 22.6) และหน่วยงานจังหวัด (ร้อยละ 20.3)

ความต้องการวิธีการเผยแพร่ความรู้การแก้ปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง

ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรเผยแพร่ความรู้ในการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งโดยการประชุมหมู่บ้าน (ร้อยละ 49.3) รองลงมาคือนำเสนอทางโทรทัศน์ (ร้อยละ 28.9) และออกข่าวทางหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 13.2)

ความต้องการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์โครงการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง

ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความต้องการใช้สื่อหนังสือพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง โดยส่วนใหญ่ต้องการให้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง รองลงมาคือเดลินิวส์และคมชัดลึก

นอกจากนี้ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความต้องการให้สื่อโทรทัศน์ วิทยุเพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งดังนี้ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เป็นสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง รองลงมาคือ ช่อง 3 และช่อง 11

ความต้องการผู้ให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง

ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง (ร้อยละ 40.2) รองลงมาคือ อบต. (ร้อยละ 21.6) และผู้ว่าราชการจังหวัด 17.1 (ร้อยละ 13.2)

ความต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง

ประชาชนโดยส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 44.6) รองลงมาคือมาก (ร้อยละ 25.1) และปานกลาง (ร้อยละ 21.9) และประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการในการช่วยแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งโดยช่วยคิดหาทางแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งโดย รองลงมาคือ เป็นแกนนำและช่วยบอกข่าว

สรุปและการวางแผนการประชาสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่าประเด็นสำคัญด้านการประชาสัมพันธ์ ประกอบไปด้วย ประเด็นเรื่องความรู้ด้านวิชาการและเทคนิคของชุมชนในพื้นที่ที่ประสบปัญหการกัดเซาะชายฝั่งรวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเด็นการสร้างการรับรู้ถึงปัญหการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

และประเด็นสุดท้ายคือการสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ภาครัฐ และเอกชน ดังนั้นผู้วิจัยได้กำหนดแผนการประชาสัมพันธ์เพื่อการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบนดังนี้

แผนการประชาสัมพันธ์เพื่อการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบน หลักการและเหตุผล

ปัญหากัดเซาะชายฝั่งที่เกิดขึ้นบริเวณอ่าวไทยตอนบน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญ รุนแรง และสร้างความเสียหายในด้านต่างๆ ทางกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดทำแผนหลักและแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวขึ้น

การดำเนินการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่ง นอกจากอาศัยข้อมูลด้านเทคนิค และด้านวิชาการแล้ว การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ประสบปัญหาและได้รับผลกระทบโดยตรง รวมทั้งยังเป็นกำลังสำคัญในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และรักษาสภาพชายฝั่ง อันจะช่วยส่งเสริมให้การแก้ไขการกัดเซาะชายฝั่งเป็นไปอย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบน จึงจำเป็นต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ที่มีระบบ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร และเทคโนโลยีจากภาครัฐให้ชุมชนได้รับรู้และเข้าใจ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูล สภาพปัญหา และมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะทางออก เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่งร่วมกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับแผนหลักและแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบน รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่งเพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจร่วมกัน เพื่อผลักดันให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปในทิศทางที่กำหนด

2. เพื่อเผยแพร่ และแลกเปลี่ยน ความรู้ เทคโนโลยี ทั้งทางด้านวิชาการและภูมิปัญญาชาวบ้าน ในการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่ง เพื่อให้ชุมชนนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่ในรูปแบบการแก้ไขปัญหาจากการกัดเซาะชายฝั่งเชิงบูรณาการ คือการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทุกฝ่ายอย่างเป็นเอกภาพ

กลุ่มเป้าหมาย

1. ชาวบ้านในชุมชน
2. ผู้นำชุมชน
3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง
4. องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)
5. สื่อมวลชน
6. สื่อมวลชนส่วนกลาง

กลยุทธ์ที่ 1 การเผยแพร่ผ่านผู้นำทางความคิด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีของแผนหลักและแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบน
2. สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และชุมชนท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้นำชุมชน
2. ศูนย์กลางเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน

3. สื่อมวลชน

4. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

5. องค์การอิสระ (NGO)

กลวิธี 1: จัดการอบรม สัมมนา

การประเมินผล: จำนวนผู้เข้าร่วมการอบรม
สัมมนา

กลวิธี 2: การลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่จากกรม
ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และ/หรือ นักวิชาการ
ที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับแนวทาง
แก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

การประเมินผล: วัดผลความรู้เกี่ยวกับการแก้ไข
ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

กลวิธี 3: จัดทำจดหมายข่าว (newsletter)

การประเมินผล: กลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูล ข่าว
สาร และความรู้จากจดหมายข่าวที่แจก

กลยุทธ์ที่ 2 การเผยแพร่ผ่านศูนย์กลาง เครือข่ายชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยี
ของแผนหลักและแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาการกัด
เซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยตอนบน

2. สร้างความรู้สึกร่วม และสำนึกในการมีส่วนร่วม
ภายในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ชาวบ้านในชุมชน

2. สื่อมวลชน

กลวิธี: จัดตั้งศูนย์กลางเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน

การประเมินผล:

• การนำความรู้ เทคโนโลยี ที่ได้จากการเผยแพร่
ความรู้จากศูนย์กลางเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชนไปใช้
จัดการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

• การเข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาการ
กัดเซาะชายฝั่งของชุมชน

กลยุทธ์ที่ 3 การเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน

วัตถุประสงค์: เพื่อให้สื่อมวลชนรับทราบปัญหา
และแนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งโดยให้
สื่อมวลชนมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่จริงและนำข้อมูล
ที่ได้ไปเผยแพร่อย่างตรงประเด็น

กลุ่มเป้าหมาย

สื่อมวลชน

กลวิธี 1: การจัดนำสื่อมวลชนลงพื้นที่ (press
visit)

การประเมินผล: การเข้าร่วมของสื่อมวลชน และ
การเผยแพร่ข่าวของสื่อมวลชนหลังจากการจัดนำ
สื่อมวลชนลงพื้นที่

รายการอ้างอิง

กรณีการ์ อิศวกรเดชา. เอกสารการบรรยายเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2551.